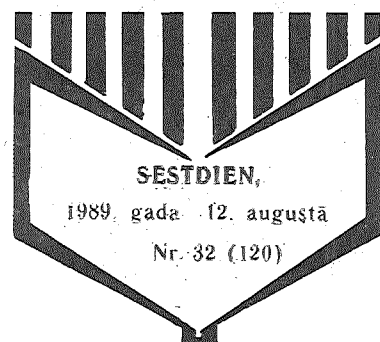

JAUNĀIS CELŠ

SESTDIEN,
1989. gada 12. augustā
Nr. 32 (120)

Cena 2 kap.

Agrofirmas „Sarkanais Oktobris“ laikraksts

Lopkopju neatliekamie uzdevumi

Kad vasara pāriet zenītu un sāk sliekties uz atvadišanos, aizvien vairāk rūpju nāk kļāt lopkopējiem. Jāliek lietā darbs, prasme un izveicība, lai iespējami ilgāk noturētu augstākus piena izslaukumus, nelautu tam, kā tautā saka, «bēgt ragos». Šim cēlienam ir savas īpatnības, kas jāzina un jāievēro, kam jābūt gataviem savlaicīgi.

Rudens un ziemas periodam šovasar iekrāts ievērojami vairāk piena, skābsiena un skābbarības nekā iepriekšējā gadā, arī šo veidu kvalitāte ir labāka. Tas dod lielākas cerības. Iespējami labāk jāizmanto ganību laiks. Lielākā daļa govju pašlaik ir atālos. Zafas masas ir pietiekami daudz, taču palielinājušies attālumu govju pārdzīšanai, īpaši mūsu lielferms «Progress», Duntišķu un Zaseku novietņu ganāmpulkiem, lieviests, un tā arī jāturpina, ka uz tālākajām ganiņām vietām govīs jāizdzen pēcpusdienā, kad starp slaukšanas reizēm ir lielāks starpbrīdis. Un tomēr liek sevi manīt attālumu palielināšanas: pasliktinās govju pašsajūta, tās uz novietni pārnāk stipri nogurušas. Nemot to visu vērā, vairākās novietnēs jau palielinātas spēkbarības, ko saņem dzīvnieki, devas, tādējādi kompensējot enerģiju, ko dzīvnieki patērē

tādos tālos pārgājienos. Šis princips jāievēro visur.

Jāsagatavojas tam, ka augusta beigās, septembrī un oktobrī sagaidāma govju masveida atnešanās, praktiski tāds stāvoklis būs visās fermās. Patikami atzīmēt, ka šogad govju lielākā daļa atnesīsies gada otrajā pusē (pirmajā atnesās 178, bet pērn šajā laikā — 327 teles). Jau sen pierādīts, ka tieši ar rudens atnešanos varam iegūt pienīgākas govīs. Tātad, darbs, ko lopkopju saimē ieguldījis, liecina, ka nākamajā gadā nepaliksim bez piena.

Pozitīvi jāvērtē arī tas, ka palielinājies govju skaits, līdz 1. augustam mums bija par 23 vairāk. Sava loma te ir faktam, ka samazinās izbrāķšana.

Pastāvīgi jādomā par slaucamo govju ganāmpulka atjaunošanu. Apsēklošanas vecuma telītes ganās saimniecības labākajās ganībās («Petrovski», «Riebiņi», «Mazie Rumpi»). Jāparūpjas par to apsēklošanu laikā. Šis darbs mums jāveic ar vismaz 600 telēm, septiņos mēnešos apsēklotas 294, par 62 vairāk, salīdzinot ar iepriekšējo gadu. Tātad darba vēl pietiek.

Jelena KOROTKOVA,
kolhoza «Sarkanais Oktobris» galvenā
zootehniķe

Viesi no Madonas

9. augustā mūsu agrofirma ciemojās grupa Madonas rajona lopkopības darbinieku — augstu izslaukumu meistari un viņu kolhozu galvenie zootehniķi — kop-skatā 22 cilvēki. Grupu vadīja rajona lopkopības dienesta priekšniece Aira Aizsila.

Savstarpejos kontaktos cilvēki gūst iedvesmu sava darba pilnveidošanai. Pirms tam mūsu rajona saimniec-

bu galvenie zootehniķi bija apmeklējuši Madonas rajonu divu dienu pieredzes apmaiņas braucienā. Acimredzot, tieši tad madoniešiem radās interese par jaunu pirmrindas pieredzes adresi — agrofirmu «Sarkanais Oktobris», un drīz vien sekoja atbildes vizīte.

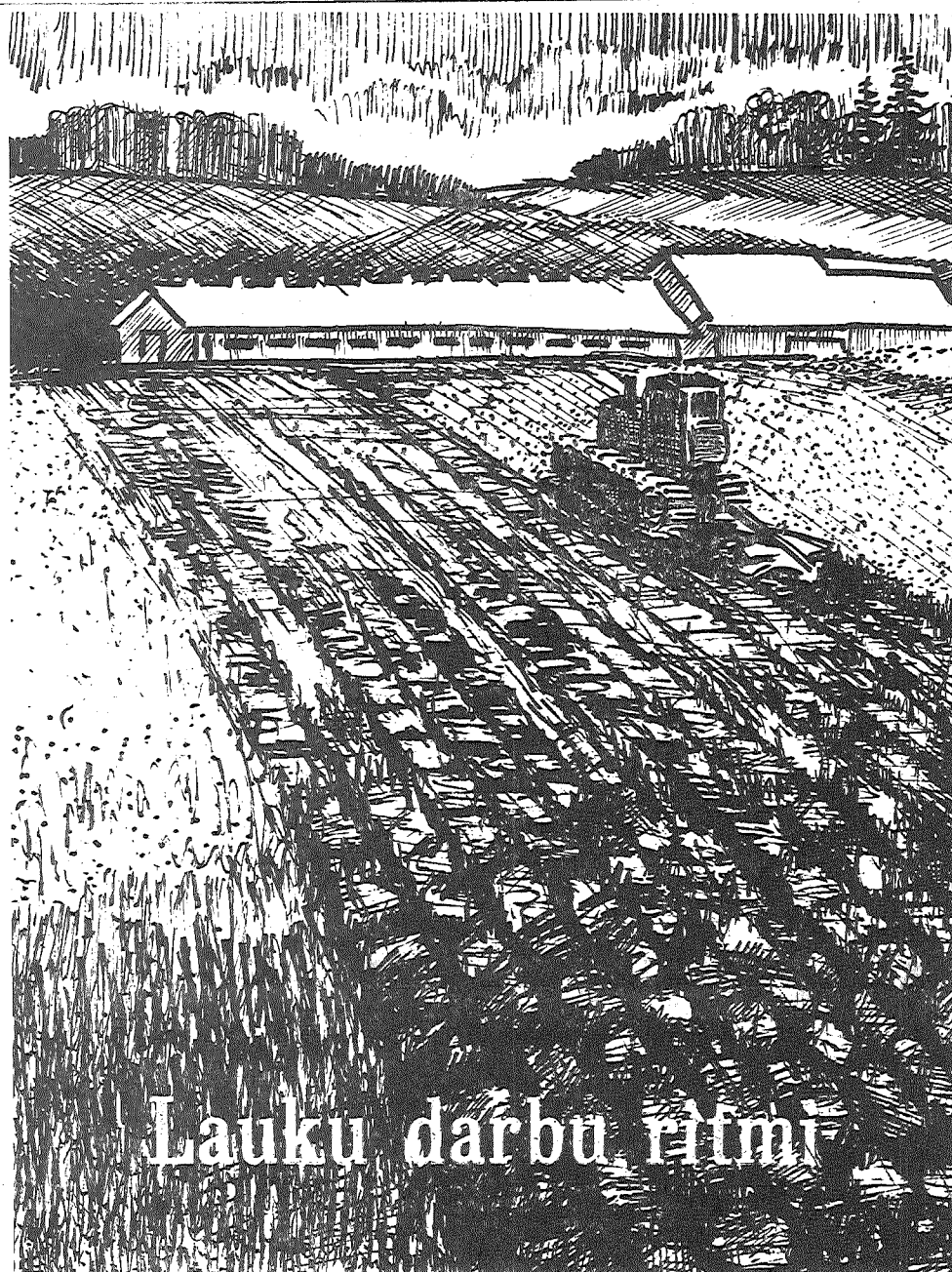
Nav daudz lielsaimniecību kuras par galveno zootehniķi strādā lauksaimniecības zinātnu kandidāti, kāda ir mūsu Jelena Korotkova. Viņa pastāstīja ciemiņiem par ganāmpulka atražošanu agrofirmā, iepazīstināja ar mūsu lopkopēju darba rezultātiem. Ciemiņi ar interesi ap-

skatīja Leinišķu fermas ganāmpulku. Šķirnes zirgus Riebiņu fermā. Agrofirmas galvenā ekonomiste Anita Vaivode isumā informēja par kolektīva ekonomisko izaugsmi. Ciemiņi aplūkoja mūsu kultūras namu, gleznu galeriju, komponistam Jānim Ivanovam veltīto ekspozīciju, pirmrindas pieredzes kabinetu.

Tālāk ceļš veda uz Aizkalni, kur viņi iegriezās Raiņa muzejā Jasmuižā, un uz Aglonu, kur apskatīja katoļu svētoceļojumu vietu — baziliku.

M. GEKISA

jā. Lūdzam ņemt līdz 3x4 centimetru izmēra fotokartitas.

Lauku darbu ritmi

Līdz šā gada 10. augustam mūsu agrofirmas saimniecībā «Sarkanais Oktobris» bija novākts jau 1501 hektārs labības lauku. Tas ir — 75 procenti no visām sējumu platībām. Ievāktas 5979 tonnas graudu. Vidējais iekūlums no viena hektāra nav slikts — 39,8 centneri.

Vienlaicīgi ar šo svarīgo darbu izvērsās arī lina plūksana. Te vadībā izvirzījušies otrā ražošanas iecirkņa mehānizatori. Šis iecirknis priekšgalā arī lina produkcijas piegādē pārstrādei — uz fabriku aizsūtījis 10,2 tonnas šķiedras. Jāpiebilst, ka mūsu saimniecībai šogad ieplānotas 130 tonnas šķiedras, tas nozīmē, ka jāpateidzas

gan ar plūksanu, gan gatavošanu piegādei un arī ar piegādāšanu, jāizmanto visas iespējas.

Daudzi saimniecības mehānizatori tagad piedalās augsnes apvēršanā ziemāju sējai. Šis darbs izdarīts 305 hektāru platībā. Arī te saimniecības vadībā ir otrais ražošanas iecirknis.

Ciema iedzīvotājiem

Republikāniskās vizītkartes attiecīgo produktu iegādei veikalos var saņemt Riebiņu ciema izpildkomite-

gādei veikalos var saņemt Riebiņu ciema izpildkomite-

DZILI IEINTE-
RESETI NORI-
TEJA DIREK-
TORA VELE-
SANAS SIERA
RŪPNICA

OTRĀ UN TRESĀ LAPPUSEI VEĻTĪTAS LATGALIEŠU KULTŪRAS BIEDRĪBU PASAKŪMIEM UN KATOĻU SVĒTKIEM
AGLONAS BAZILIKĀ

Strādnieki norūpējušies, lai viņu jaunais vadītājs būtu enerģisks, izdarīgs, vienkāršs attiecībā ar padotajiem un tālredzīgi spētu virzīt kolektīva kopīgos centienus. Pēc plašām debatēm balsu lielāko daudzumu saņēma agrofirmas ģenerāldirektora pirmais vietnieks Viktors Solovjovs.

Labākie lopbarības sagādē

Agrofirmas «Sarkanais Oktobris» saimniecības mehānizatoru maiņas normu izpilde lopbarības masas plaušanā, apvītinašanā uz lauka, savākšanā un konservēšanā pēc traktoru grupām.

Skābsiena masas pārvadāšana

ar T-150:
V. Golubevs — 52, J. Podiņš — 44,8, M. Boreckis — 38,6 un A. Gvozdevs — 36,8;

ar MTZ:

P. Skutelis — 40,5, B. Sondors — 37,1, R. Mūrnieks — 17,6.
Zāļu plaušanā ar E-301:
P. Rakičins — 43,7, V. Timošenko — 43,7, A. Vasilkovs — 43,7, G. Kuprenovs — 41,7.

Skābbarības masas savākšanā ar E-281:

V. Abaievs — 74, Ark.

Skābsiena blietēšanā ar DT-75:

S. Jakovļevs — 69,8;
ar T-150:

A. Ksendzovs — 68,6, A. Zabalujevs — 60,1, V. Čerņevskis — 57,1, J. Rutkovskis — 21,6.

Siena apvēršanā:

A. Rudzāts — 40,1, R. Sidorovs — 39,5, U. Prikulis — 36,4, L. Pauniņš — 32,5.

Siena presēšana:

K. Anuškovs — 29,8, Ozoliņš — 26,5, V. Agafonovs — 24,5, J. Klibais — 23,5.

Siena savākšana un pārvešana:

J. Ūzulnieks — 45,4, V. Solovjovs — 33,8, Ark. Jevdokimovs — 32,2, R. Mūr-

Ticeiba, cereiba, mīlesteiba

Pijūti lamumi par Aglyunu kā turisma objektu, jei nu senim laikim ir icineita atpūtas vieta. Unikāla ir na tikai bazilika un klūsteris, bet arī apkārtnes daba.

Myusu laikraksta leids-rodināks šim sakareiba tykos ar Aglyunas bazilikas dekānu PĪTERI ONCKULI un lydza atbildeit uz dažym jautojumim.

DEKANS: — Aglyuna isoku dzeivot jau sēspadsmytu godu. Pa šu laiku augusta svatki pulcynojuši aizvin vairok ticeigis. Prutams, pi myusim braukuši arī vinkorši aiz zynkoreibas. Kupejais apmaklatoju skaits palylinojis desmit raižu. Sugod atsasokusis svatceļojumim, taitod lauzū byus veļ vairok. Svātceļojuma uz Aglyunu dadas nu vysim Latvijas nuvodim — Kurzemes, Zemgales i Vidzemes, nu Reigas, arī nu Latgolas pilsātom un laukim. Vysi meklej sylvitumu sovom dvēselem, veseleibu, miru, sadarbeibu, lelyus, gaisys laimis, lai tauta atjaunotus ticeiba, mīlesteiba un cereiba — šu augsti tykumi, kas ju dareja un dora gaisū.

«J. C.»: — Gatavojūts gaidāmajim svatkim, salobots ceļš uz Aglyunu, arī ap pošu baziliku un taja strodj daudz cylvaku. Nu kurinis jysim taidi paleigi?

DEKANS: — Strodjot te pat vneij apkaimes laudis, isarun jaunū un vacū, daudz skutas barnū. Luti lelu paleidzeibu smdze myusu deputāis Monikas Ryvares brigadis cylvaki. Vysim čaklajim paleigim sirsneigs paldis par lelu dorbu! Bet na tikai pyrms svatkim josakup Aglyuna, Lyuk, nasej map rukos nunoce šis plakats: «Steidzieties paliga Aglonas bazilikai!». Tajā ivitotas septeppadsmit fotografejas, iznamut pyrmu, kura radzams skots uz baziliku un klūstera aka, izdareits godsvmta sokuma, vysi poreji atāli roda šudini. Te ir garāzys pi kopim, ar tūrnim sasacensas sasaškibus celtni, par bezsaimniciskumu brāc izmātoji byvmatērai, kas kauna trains ir atteireišonas itaises. Agrokajim dominikaņu diki, kur dzeivoja zivis, klūvuši par nalabi smokojūšom klookom. Svātidiņ, 13 augusta Aglyunā

irudas PSRS tautas deputāi Alfreds Cepanis un Marina Kostenecka. — nūtikis saruna par vysom šom nabyušonom un arī par tu, kas myusim izdoroms nokutnes vorda. Aglyunai ir joatdzymst nu jauna. Vinas vai divu diņu vin ir par moz, lai kaut kū te padareitu, ir jostrodoj daudz. Un vysim. Vysi kūpā asom aizlaidūši, vysim kupeigim spēkim arī joatpūdrynoj kūpeigais dorgyms. Ticeigajim Aglyuna ir vīta, kurā dabasu karalinei jaunovai Marijai labpateik myusu tautai dūt vysbogotokos dovanas. Aglyuna ir myusu tautas sveteica. Latvijas katolu sveteica.

«J. C.»: — Myusu laikraksta laseitoji nu publikācejom avizes slejos jau daudz zyna par bazilikas vesturi, par svareigokajim nutykumim apkaime un arī vysas Latgolas dzeive. Jyus piminejot svātceļojumus.

DEKANS: —Tū aizsokums meklejams dominikaņu mūku, «boltus tavu laikus», apmařam pyrms 150 godim. Seviški uzplauka laikā nu 1918. leidz 1940. godam. Lauzū pulki ar korūgim un dzismem, slavynodami Divu, jau pyrms vairokom dīnom izgoja uz Aglyunu, pa ceļam jīm pisavinojos aizvin jauni lauzū pulki. Natoli no Aglyunas, pi kaidas upes voi azara, jī apsastojā atsapyusti, savest sevi korteiba, uzvilkti leidzpaļimtos lobokos drānys, un tod deves uz bazneicu. Jīm preti izgoja proceseja nu Aglyunas, toli uz teiruma satyka sovus broļus un mosas. Un tod svineigi vysū sagoja laukumā pi bazneicas, klūstera pogolmā. Pēc ilgoka portraukuma svātceļošana ir otkoi atasokuse. Pasaklonūt breinumdareitojas svātbiļdei cylvaki gyst mirinojumū, aizmerst sovus sopes, gryuteibas, poridareimus, Goreiši styprynoti, jī ir spēceigoki sovus nokamajos gaitos.

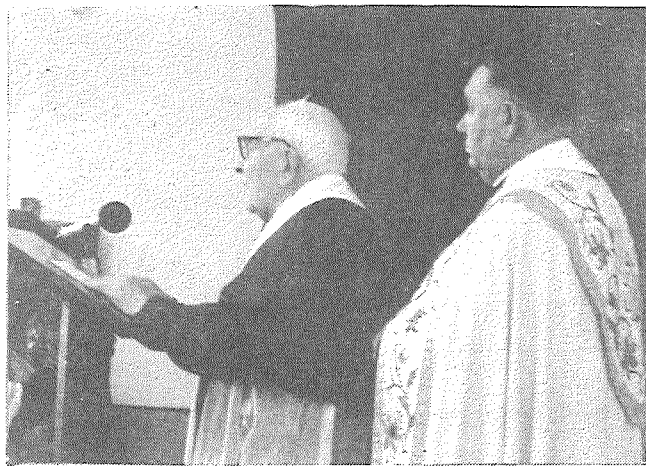
«J. C.»: — Materialisti izskota, ka svātbiļdei navar byut breinumdareitojas īpašeibu.

DEKANS: — Ir styvry jotic, lai cylvaks sajimtu paleidzeibu. Zam Aglyunas Diva Motes svātbiļdes globojās luti daudz votu, kuros ir aplicynojums un pateiceiba nu daudzim cylvakim par breineigu, izorstēšonu, par cyta veida paleidzeibu un atbolstu. Vota — latinu volūdas vords un nūzeimej prikšmatu, vairok vai mozok vērteigu, kas zidots par gūdu, pateiceibu, vai ar lyugumu. Taidū prikšmatu ir pori par symtu, dažy vairok par symtu godu te atsarūn. Pat apzelteitais sudroba tārps svātbiļdei ir vota nu Miķela un Prakseda Dombrovskim 1875. godā. Aglyunas Diva Motes želesteiba ir tim, kas pi jos isarūn pazemeigi, ar atklotu sirdi un ticeibu, tyvojos sovos gryuteibos un vajadzēibos.

«J. C.»: — Jys piminejot, ka Aglyunas leli svātki sūgod socās jau 13. augustā, jūs nūslāgums byus teiši 15. augusts. Varbyt, lydzu, nādauz tyvok par tū, kas byus šajos dīnos.

DEKANS: — Svātidiņ, 13. augustā pulksten ostonūš nu reita svāta missa, pulksten desmitūs — votivmissa, pulksten divpadsmitūs — summa. Vokorā sešūs — vokora missa. Taida ir pyrho svātku diņa. Pyrmūdiņ, 14. augustā, pulksten pusostonūš nu reita byus ekzekvijas par myrušajim. Pulksten ostonūš — koncelebrāts (vairoku pristeru) — kūpejo svāto missa par kritušajim ūtrajā pasules karā myusu jaunišim, izvastajim un cytim trimdīnikim, kuri myruši svešumā. Pulksten desmitūs — votivmissa, kū nūtures bejušais goreigo semināra profesors Longins Lapkovskis un svātceļnikim teiks moceibu pūļu volūdā. Divpadsmytūs diņā — summa un moceiba, kū tures prāvests Jezups Lels.

Viņa Ekselence veiskups Vilhelms Nukss isarassis pulksten sēspadsmytūs diņā, nūtures svāto missu bārnim un jaunoinei, missas laikā

isveteis myusu tautas sorkonboltsorkonus korogus, kuri pēc tam tiks nuvitoti uz Romas katolu bejušās ģimnazējis, caltas nalaikā direktora Aloiza Broka laikā, un uz poliklīnikas.

Vokorā pulksten ostonpadsmytūs byus svāta missa svātceļnikim, bet devīnpadsmytūs — svineigas vesperes, moceiba un proceseja ap vacū bazneicas krystu. Bazilika byus atvārta vysu nakti.

15. augusta reitā pulksten sešūs —dekāna uzruna svātceļnikim, bet seplīņus treisdesmit minūtes — pyrho missa un moceiba latgaliski. Pulksten ostonūš un treisdesmit minūtes svāto missa byus dorzā, jū nūtures Cēsu prāvests Bernards Kublinskis, moceibu teiks vydušizlūksne. Pusdesmitūs — votivmissa, kū nūtures pristers Pavelko Bariljjs, moceibu runos pūļu volūdā; pusvīnpadsmytūs — svāto missu turēs Reigas svāto Franciska bazneicas prāvests monsinjors Olgerts Daleckis un moceibu teiks krīvu volūdā.

Viņa Eminences Kardināla Julijana Vaivoda satikšona pulksten pēcpadsmytūs un 45 minūtes. Dorzā nūtikis pontifikālo missa, byus moceiba latgališu volūdā. Tod sekos vesperes, istyprvnošona, Te Deum, Viņa Eminences Kardināla uzruna un viņa pavadeišona uz dzeivūkli.

Ar tū tod arī izskanēs lely Aglyunas svātki. Lyugsim vysuvarēnū Divu kotrs par sevi un sovu ģimeni, jōs labklojeibu, miru un saticeibu, par myusu tautas un bārnū, jaunoines lobokim godim. Lai tod Moras Zemes Karaline vysus myvus svēteji, sorgoj un voda pa gaisim šos zemes celim un, myužam beidzūtis, aizvad pi sova dāla Jezus Kristus!

Ar tū tod arī izskanēs lely Aglyunas svātki. Lyugsim vysuvarēnū Divu kotrs par sevi un sovu ģimeni, jōs labklojeibu, miru un saticeibu, par myusu tautas un bārnū, jaunoines lobokim godim. Lai tod Moras Zemes Karaline vysus myvus svēteji, sorgoj un voda pa gaisim šos zemes celim un, myužam beidzūtis, aizvad pi sova dāla Jezus Kristus!

Ar tū tod arī izskanēs lely Aglyunas svātki. Lyugsim vysuvarēnū Divu kotrs par sevi un sovu ģimeni, jōs labklojeibu, miru un saticeibu, par myusu tautas un bārnū, jaunoines lobokim godim. Lai tod Moras Zemes Karaline vysus myvus svēteji, sorgoj un voda pa gaisim šos zemes celim un, myužam beidzūtis, aizvad pi sova dāla Jezus Kristus!

Ar tū tod arī izskanēs lely Aglyunas svātki. Lyugsim vysuvarēnū Divu kotrs par sevi un sovu ģimeni, jōs labklojeibu, miru un saticeibu, par myusu tautas un bārnū, jaunoines lobokim godim. Lai tod Moras Zemes Karaline vysus myvus svēteji, sorgoj un voda pa gaisim šos zemes celim un, myužam beidzūtis, aizvad pi sova dāla Jezus Kristus!

Ar tū tod arī izskanēs lely Aglyunas svātki. Lyugsim vysuvarēnū Divu kotrs par sevi un sovu ģimeni, jōs labklojeibu, miru un saticeibu, par myusu tautas un bārnū, jaunoines lobokim godim. Lai tod Moras Zemes Karaline vysus myvus svēteji, sorgoj un voda pa gaisim šos zemes celim un, myužam beidzūtis, aizvad pi sova dāla Jezus Kristus!

Ar tū tod arī izskanēs lely Aglyunas svātki. Lyugsim vysuvarēnū Divu kotrs par sevi un sovu ģimeni, jōs labklojeibu, miru un saticeibu, par myusu tautas un bārnū, jaunoines lobokim godim. Lai tod Moras Zemes Karaline vysus myvus svēteji, sorgoj un voda pa gaisim šos zemes celim un, myužam beidzūtis, aizvad pi sova dāla Jezus Kristus!

Ar tū tod arī izskanēs lely Aglyunas svātki. Lyugsim vysuvarēnū Divu kotrs par sevi un sovu ģimeni, jōs labklojeibu, miru un saticeibu, par myusu tautas un bārnū, jaunoines lobokim godim. Lai tod Moras Zemes Karaline vysus myvus svēteji, sorgoj un voda pa gaisim šos zemes celim un, myužam beidzūtis, aizvad pi sova dāla Jezus Kristus!

Ar tū tod arī izskanēs lely Aglyunas svātki. Lyugsim vysuvarēnū Divu kotrs par sevi un sovu ģimeni, jōs labklojeibu, miru un saticeibu, par myusu tautas un bārnū, jaunoines lobokim godim. Lai tod Moras Zemes Karaline vysus myvus svēteji, sorgoj un voda pa gaisim šos zemes celim un, myužam beidzūtis, aizvad pi sova dāla Jezus Kristus!

Ar tū tod arī izskanēs lely Aglyunas svātki. Lyugsim vysuvarēnū Divu kotrs par sevi un sovu ģimeni, jōs labklojeibu, miru un saticeibu, par myusu tautas un bārnū, jaunoines lobokim godim. Lai tod Moras Zemes Karaline vysus myvus svēteji, sorgoj un voda pa gaisim šos zemes celim un, myužam beidzūtis, aizvad pi sova dāla Jezus Kristus!

Ar tū tod arī izskanēs lely Aglyunas svātki. Lyugsim vysuvarēnū Divu kotrs par sevi un sovu ģimeni, jōs labklojeibu, miru un saticeibu, par myusu tautas un bārnū, jaunoines lobokim godim. Lai tod Moras Zemes Karaline vysus myvus svēteji, sorgoj un voda pa gaisim šos zemes celim un, myužam beidzūtis, aizvad pi sova dāla Jezus Kristus!

H. Kolbes šedevrs

No tālas bernības skan Nautremu baznīcas ērģeļu balsis. Te brīvi un gaiši ceļas augšup pret velm, te doļji un smagi nolaižas zemū, ducina kā perkons maija nakti. Un pa stārpam skan viru un sievu kora balsis... Tikai nesen gadijās uzziņāt, ka ērģeļu meistars šeit bijis pazīstamais visā Latvija Pernavas mācītāja dēls Herberts Kolbe. Amata prasmi apguvis Rīgā pie ērģeļbūvētāja E. Martinā, vēlāk papildinājis pie slavēna Bavārijas meistara G. F. Steinmeijera

Sākumā viņš strādāja kopā ar citu meistaru — Jani Dureju, uzbūvējuši ērģeles Pernavas sv. Elizabetes baznīcā, Ergemes, Irlavā, Salgaļē, Aizkrauklē, pārbūvējuši Rīgas anglikāņu un Iecavas baznīcās. Kopš 1931. gada viņš strādāja viens. Taja gada laikraksta «Svētdienas

Rūs» ievīctojis sludinājumu, ka «Uzņemas sava ar mašīnām apgādātāja darbnīcā arī un leli izpildīti šu aroda darbus... Gadu vēlāk viņš rakstūja, ka Latvija 8 baznīcās ir viņa buvētās ērģeles, Igaunijā — 2, top Balvos un Nītaurē 1934. gadā viņš uzbūvēja ērģeles Latvijas konservatorijai, tad kopš 1936. gada vienu pēc otras — Līvānu, Višķu, Preiļu un Nautremu katolu baznīcās.

Nautremu baznīcas ērģeles datētas ar 1939. gadu. Tāis viņš ielicis visu modernako un labako no savas pieredzes Instrumentis te, ir ar pneimatisko trakturu un reģistratūru, iebūvētas divējādas plešas ar dažādu gaisa spīdīenu. Ar paaugstināto apkalpo pirmā manuāla un pedāļa reģistrus, kā arī spēles galda reģistrus, ar zemāka gaisa spīdīenu — otrā manuāla reģistrus un to kopšana ir maigaka, siltaka.

ATTELĀ: augsta mākslinieciskā vērtība ir arī šis

baznīcas altāriem. Tāds izskatās centrālais.

LAI CIK tas divaini arī neliktos, cilvēks, kurš jau drūmajos cariskās apspīesības gados sapņoja par mākslas muzeja ierīkošanu Latgalē un šajā nolūkā bija veicis zināmu darbu, nebija vis kāds mākslinieks, mākslas vēsturnieks vai bagāts mākslas mecenāts, bet garīdznieks, nabadzīga Galēnu pagasta zemnieka dēls Antons Punculis, par kuru arī būs runa šajā rakstā.

Vēsturisku, politisku un ekonomisku apstākļu dēļ tā sagādījies, ka pirmie latviešu tautības inteligenti Latgalē bija garīdznieki. No viņu vidus naca arī pirmie Latgales patrioti, tautas modinātāji no nacionāla un garīgā miega, dzimtas latviešu valodas sargātāji un kopēji, skolu un ekonomiska rakstura biedrību dibinātāji, laikrakstu un gramatu izdevēji, novadpētnieki un vēsturnieki, publicisti un rakstnieki, folkloras un citu kultūras vērtību krājeji. Te var minēt tāds garīdzniekus kā Georgs Spungianskis (Ju-

ris Spūngens), Andrejs Si-polnieks, Jānis Višņevskis, Francis Trasuns, Pēteris Smelteris, Felikss Boleslavs Laizāns, Nikodims Rancāns, Miķelis Dukaļskis un vairākus citus, tajā skaitā arī Antonu Punculi.

Antons Punculis bija priesteris, viens no latgaliešu garīgās rakstniecības pārstāvjiem, sabiedrīks darbinieks, mākslas mīļotājs un mākslas vērtību krājejs. Par viņa dzīvi un darbību ziņas mums ir šopas, jo viņš garīgo izglītību ieguva Lietuvā un tur arī pavadīja savas darba dzīves lielāko un aktīvāko posmu. Publikāciju arī maz, A. Puncula īsu biogrāfiju sniedzis Jezups Briška savā brošūrā «B-kg. Ontons Punculis. Eiss jo dzeives aoroksts» (Vilānos, 1931.). Par viņu dažas papildus ziņas snieguši arī citi, tāja skaitā — klaida latvieši. Tomēr visas šajas publikācijas ir vēl daudz neskaidrību un neprecizitāšu. Pat par dzimšanas gadu norādīts gan 1867., gan 1868., gan 1875.

gads. Bet viņa dzimšanas datums ir pareizs — 20. aprīlis (pēc vecā stila).

No Galēnu katolu draudzē dzimušo reģistra redzams, ka A. Punculis dzimis 1875. gada 20. aprīlī (2. maijā) Galēnu pagasta Punculos zemnieku Jāņa un Māras (dz. Znuidas) Punculu ģimenē. Kūmas —Antons Punculis un Madaļa (uzvārds nesalāsams, sakas ar burtu «U»). No Krievijas iedzīvotāju 1897. gada skaitīšanas, kas izdarīta par stavokli uz 28. janvāri (9. februāri), datiem redzams, ka Antona Puncula māte Māra uz šo laiku ir jau mirusi un ģimene ienākusi pamate leva. Par ģimenes sastāvu tad ir šadas ziņas: Jānis Jāņa dēls Punculis — saimnieks, 55 gadus vecs, leva Puncule — saimnieka sieva, 40 gadus veca, viņu bērni: Francis — 24 gadus vecs, Antons — 21 gadu vecs (piezīmēts, ka beidzis tautskolu un navklāt — mātās talāk), Cecilija — 18 gadus veca, Bārbala — 10

gadus veca un Veronika — 2 gadus veca.

Astotajā mūža gadā Antons Punculis uzsāka mācības Galēnu tautskolā, kas atradās 7 verstis no Punculu sādžas. Mācījās trīs ziemas, parādīja izcilu apdavinātību un centību.

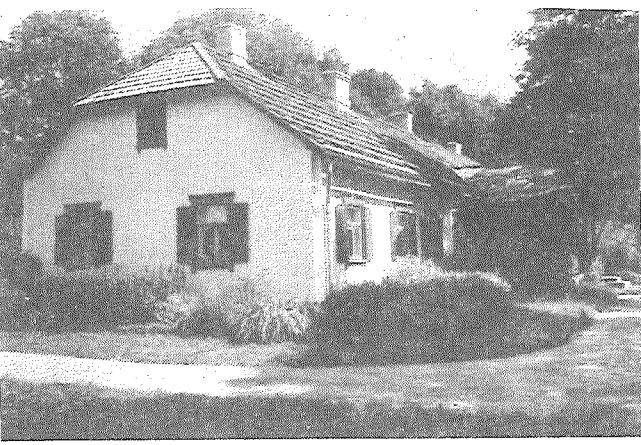
Pēc Galēnu tautskolas beigšanas A. Punculis sāka domāt par tālako izglītošanos, bet trūcīgo apstākļu dēļ tūliņ to nevarēja izdarīt. Piecpadsmitajā mūža gadā, izglītības un taluma alku vadīs, devas uz Vilņu. Nonācis tur, viņš neatrada vietu, kur apmesties. Vairākas naktis pārlaida kādas baznīcas zvāntavā uz salmiem, bet pēc tam viņu cita baznīca pieņēma par palīgu dievkalpojumu ceremonijās ar nelielu atalgojumu un atļāva pārnakšņot sakristejā. Drīz pēc tam A. Punculis dabūja darbu par mājkāpotāju pie kada priesterā un brīvajās stundās pašmācības ceļā gatavojās iestāties Vilņas garīgajā seminārā. Iestājās un 1900. gada to beidza. 1901. gadā viņš lika iesvētīts par priesteri.

Pēc semināra beigšanas

Viņš sapņoja par mākslas muzeju Latgalē

Jaunais Ceļš

Rīt —

Jasmuižā

Latgalešu kultūras biedrību aktivisti apavuši kājas tajam ceļam uz Jaņa Raiņa Jauno dienu zemi mūsu novada. Kārtejas tikšanās merķis šoreiz ir pārrunas par garīgumu. Rīt rajona centra Preiļos sagaidām ciemiņus no visiem Latvijas novadiem, kas impone Latgales kultūras vērtības. Kad viņi ir ieradusies, būs kopīgs draudzīgums uz Jasmuižu.

Tur J. Raiņa memoriālā muzeja mājas darbinieki parūpējušies, lai viesiem brau-

ciens nebūtu vēlīgs. Ir vairākas ekspozīcijas, starp tām divas jaunas, vēlītas tieši šim pasākumam. Viena iepazīstina ar Latvijas PSR Nopelniem bagātā mākslas darbinieka Polikarpa Vilcāna ciemto un skaisto keramiku, bet otra ir «Raiņa vēsturiskā drāma «Imantā»».

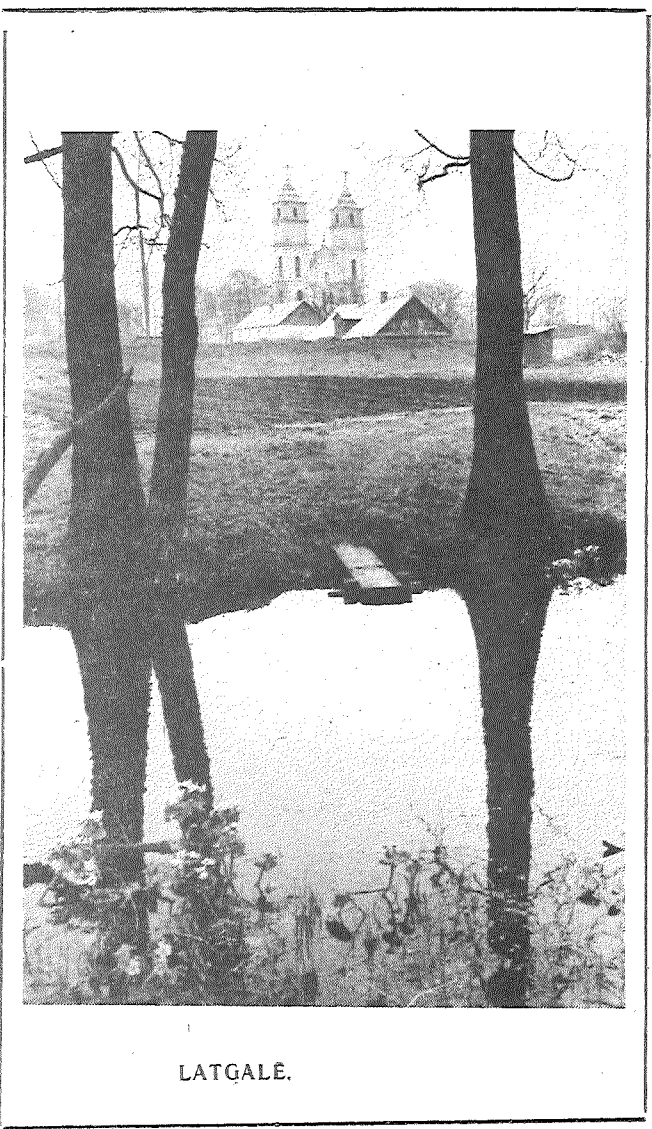
Muzeja sarīkota kārteja debija, šoreiz ar apmeklētājiem tiekas jaunie keramiķi Viktors Pankovs, Aivars Gutāns un Jānis Lizdīks, viņu darbu atklāšana nolikta uz

pulksten 13.00 dienā. Kad ciemiņi būs gana izpriecājušies par zaigotošajiem māla izstrādājumiem, viņi tiks aicināti uz jaunu parsteigumu. Šoreiz tas laikam būs lielākais un nozīmīgākais muzeja veikums — pulksten 16.00 tiks atklāta trimdas latgalešu rakstnieku arzēmēs izdoto grāmatu izstāde, kura sarīkota ar devīzi «Gājputnu dziesma atgriežas mājās».

Tālākais ceļš no Jasmuižas vedīs uz Aglonu. Ap to laiku tur jau būs ieradusies pirmie svēceļnieku pulki.

Tad zinātniski praktiskās konferences dalībnieki uzkāps Madelāno pilskalna, ko, var droši apgalvot, pazīst ne tikai Latvijā. Šeit uzliesmos ugunsgrāvis, pie kura tiek rīkots atmiņu brīdis. Skaņās stāstījumi par mūsu novada vēsturi, kas mūsos ar skaņīgiem tautasdziesmu izpildījumiem. Par to, ka šīs vietas vārds izskanējis tālu pasaulē, mums jāpateicas vēsturiskajam un arheologam, vestures zinātni kandidātam netaiķim Vladislavam Urtānam. Viņam, kurš ik vasaru petija dzimtajās Latgales senās apmetnes, būs vēlīti pieņemti brīdis.

Pirmdienas rītā Aglonas bazilikas zvani aicinās uz dievkalpojumu. Pēc tam paredzēta iespēja paiet pa takām, kuras gājuši Latgales gara milži — Nikodems Rancāns, Aloīzs Broks, Naizīnēstule, daudzi citi. Vēlāk paredzēta ekskursija uz Jaunaglonu, tās muzeju. Voldemārs ROMANOVSKIS

LATGALE.

Aglyunas zvoni

Aglyunā ir četri, tūrnus pakorti, zvoni. Pats lelokois zvons, lobajā tūrnā, ir milzeis: jo meļe tikai sver dažus pudus. Šis zvons ir ļoti ļoti nūstūprynots un karojās uz dzelža košim. Zvona orpuse ir šāds uzroksts: «In excelsis Deo, me fudit Daniel Verner, Vilna, 1839, anno». Kas byus latviski: «Dīva gūdam mani izleja Daniels Verner, Vilnā, 1839. godā». Izņemūt uzrokstu, ir izliti arī izgreznojumi: vainagi, medališi un engels ar kristu rūkos. Cīrais lels zvons korojās otrā tūrnā un ir mozoks, kāi pūrmajs. Dīvos vītos jam ir drusku izbūrušās molas Orpuse ir uzroksts: «Pelagejas Ivanovas Ucatchovas darbnīcas izstrodjums, Valdajā, Novgorodas guberņas». Vērs jo drusku augšok: «S. Casimire, ora pro nobis», latviski: «S. Kazimirs, lydūz Dīvu par mums». «1898. Kunga godā». Šis zvons nūstūprynots leidzeigi kāi pūrmajs. Blokus šim zvonam korojās mozoks, bez uzroksta un izgreznojuma. Pats mozokais tūrņa zvanēš korojās ļūti augšī.

Divi sonu oltori, Svato Toma Akvīnāna un Svatos Marijas Madalas, ir calti 1827. godā, pateicūtis priora Andreja Juškeviča pūnem. Bazneicas zvoni arī igodoti tūmā pat laikā. — sevišķi vīns, smogokajs, 58 pudī 38 morciņas svorā, uzcalts tūrnā 1839. goda 14. augustā. Sū zvonu tauta tai icēnuse skaistos skaņās del, ka tū vinkorši par Juskeviču saukuši. Zvona skaņas nu tolines dzerēdami, parosti iekuši: «Juskevičs uz potorim sauc».

Krājums «Aglyuna», sakārtojais A. Novickis. 1929. gads

Ar tēlu pievilcību

LATGALES mākslas mūsdienu uzplaukuma gadu aizsākums ir Rīgas lietiskās mākslas vidusskolas

filiāles atvēršana 1959. gada Rēzeknē. Izglītību turpināt šeit ieradās apdāvinātākie jaunieši no apkaimes vidus-

skolām, stājas mākslas keramikas un dekoratīvās noformēšanas nodaļās. Šis periods saistās ar akvarelista Jaņa Undas darbību. Drīz izstāžu katalogos parādījās viņa skolēnu un citu jauno mākslinieku vārdi — M. Krastiņas, J. Gribustes, P. Gleizdāna, O. Rumbas, A. Kūkoja, G. Zeiles, S. Linarēts un citi. Savu darbu izstādes rīkoja arī jau pazīstamie mākslinieki novadnieki V. Kalvāns, S. Kreics, J. Pigoznis, V. Zeile, A. Stankevičs.

40. gadu beigās uz Rēzekni parcelās A. Beketovs. Daugavpilī profesionālie mākslinieki veica iestāžu un uzņēmumu kompleksu noformējumus, izveidoja mākslas muzeja nodaļu, panāca, ka pilsētai ir galvenais mākslinieku, rīkoja izstādes.

1975. gada Rēzeknes un

Daugavpils mākslinieku grupas apvienojās, izveidojās LPSR Mākslinieku savienības Daugavpils organizācija. Aktīvi darbojās tās pirmais valdes priekšsēdētājs, gleznotājs K. Dobrais, mākslinieki A. Auziņa, U. Auziņš, I. Dobraja, M. Kluša, M. Stumbris un citi. Daugavpilī uzticēgs palicis LPSR Nopelniem bagātais mākslas darbinieks I. Folkmanis, tēlniecības jomā strādā V. Ivanovs, J. Voikova, L. Safronova veido savas pievilcīgās vitrāžas.

Ainavas, klusās dabas un portretus glezno V. Mežbārde, lakonisms, dekoratīvitate, dinamika un iekšējā spriedze ir M. Zīmaņa, L. Bauliņas, M. Bērziņas, O. Jansona darbos.

1982. godā apvienojās visi Aušurmātiņvija dzīvojošie

mākslinieki un tā tapa Latvijas PSR Mākslinieku savienības Latgales organizācija, tās administratīvais centrs pārvietojās uz Rēzekni. Kopīgajā pūrā tagad lielu ieguldījumu dod Līvānu mākslinieki A. Rotčenkova, I. Lāce, D. Gudovskis, M. Dubiņina, Madonas puse rosigi darbojās akvarelists E. Caune, grafike V. Mālniece.

Sākot ar septiņdesmitajiem gadiem visā novadā plaši tiek rīkoti Mākslas dienu pasākumi, izstādes ārpus Latgales — Vilnā, Kauņā, Brēmenē. Šodien novadā tautas garīgās kultūras tālāku izaugsmi un jaunu mākslinieku sagatavošanu sekmē Rēzeknes lietiskās mākslas vidusskola, bērnu mākslas skolas Madonā, Rēzeknē, Līvānos. Daugavpilī,

GALEŅU MUIŽA.

A. Punculis sakuma strādāja Vilnā Sveta Gara baznīcā, bet pēc tam 8 gadus — par prāvestu kādā citā draudze Lietuvā (Vilnā?).

1913. gada A. Punculis bija vizīte Romā pie Svētā Teva. Pēc atgriešanās no Romas viņš 1913. gada 27. novembrī tika pārcelts darbā uz savu dzimto Galēnu draudzi, kur strādāja līdz savas dzīves pāragrajam noslēgumam.

A. Punculis bija vispusīgi izglītois, ļoti humāns cilvēks, izēlis runas mākslas meistars un hēls savas dzimtas zemes patriots, par ko arī ticis daudz vajāts. Ir pazīstams viņa izteiciens: «Ak, Dīvs, kodēl Tu man beji devis laidi mīlestību uz dzymtū zemi, ka toš del man ir daudz jociš?».

Sevišķi grūts un A. Puncula dzīvībai bīstams bija 1919. gads — «kazarmu socialisma» laiks, kad varasvīri viņu ka «buržuju» (!) vajāja un grībeja nošaut. Vairākus mēnešus bija spiests slēpties, bet viņa dzīvesvietā — plebanijā (mācītājmājā) mitinājās toreizējās varas pārstāvji. Beidzot tau-

tas aizstāvības rezultātā pastāvošā vara A. Punculi «anžēloja».

1919. gadā Latgalē bija izplatījusies tifa (citos avotos — gripas) epidēmija. Apmeklējot slimos un mirstošos, lai sniegtu viņiem svēto sakramentu, ar tīfu vai

gripu saslima arī pats un 1919. gada 16. decembrī mira. Piedaloties lielam ļaužu pulkam, A. Punculi no baznīcas izvadīja uz Galēnu kapiem un guldīja līdzās mātei Mārai.

A. Punculis sarakstījis lūgšanu un dziesmu grāma-

tas «Zalta alīareits» (1901). «Wisod ar Dīvu» (1904). «Ceļš uz dabasim» (1909), kuras savā laikā Latgalē bijušas ļoti populāras. Daudz pūlējis cilvēkiem palīdzēt arī laicīgajā dzīvē. Viņš deva derīgus padomus un radija piemēru, kā kopt

laukus un dārzus, lai dotu bagātīgus augļus. No kanceles, tautas sapulcēs, gimeņu apmeklējumos un individuālās pārrunās prāvests, izskaidroja dzeršanas lielo ļaunumu kā vienu no Latgales ļaužu galvenajiem posta un garīgā pagrīmuma veicinātājiem faktoriem. Priecājās par katru, kurš atmeta dzeršanu un iestājās viņa vadītajā Sātības biedrībā.

A. Punculis bija liels senatnes pieminekļu un mākslas vērtību mīlotājs, krājējs un propagandētājs. Viņš bija sapircis un savācis lielu un vērtīgu mākslas darbu kolekciju. Visas sienas plebānijā rotāja slavena mākslinieku gleznas. Sevišķi daudz šajā kolekcijā bijis Ivana Siškina ainavu. No savas bagātās mākslas darbu kolekcijas A. Punculis arī Galēnu tautskola bija iekārtojis gleznu galeriju. Ar patīku rādījis apmeklētājiem savu mākslas darbus, mācījis skatītājus izprast mākslas idejisko vērtību. A. Puncula sapsnis bija — izveidot mākslas muzeju Latgalē. Un tas bija laikā, kad tikai retais šaiā novadā zināja, ko nozīmē vārds «muzejs». A. Punculim neizdevās īstenot sapni. Pirmā pasaules kara laikā, bet, šķiet, galvenokārt

1919. gada, viņa mākslas darbu kolekcija gājus zudu mā — iznīcināta, izvazāta, vai aizvesta projām. Piemums tik neatlaidīgi meklē vācu fašistu aizvestās Dzin-tara istabas vērtības, varbūt deretu painteresētīs arī par A. Puncula mākslas darbu kolekcijas likteni?

A. Puncula un viņa mātes atdusas vietā Galēnu vecajos kapos, tā sauktajos Kara kapos, uzstādīts necils betona piemineklis, kas jau sabojāts. Tajā nav ne A. Puncula dzimšanas, ne miršanas datu, bet tikai: «Bāsnickungs Punculs Antons ar māti. Piederigies». Kaps līdz nesēnai pagānei bija aizmirsts un aizaudzis ar krūmiem. Kā uzzināju no publikācijas laikrakstā «Pionieris», Galēnu astongadīgās skolas skolēni un skolotāji sakopuši A. Puncula kapu un ierosinājuši uz tā uzstādīt gliu piemīņas zīmi. Ļoti labs ierosinājums. Piemineklī jeb piemīņas akmeni varetu iekalt, piemēram, šādu tekstu: «Galēnu katolu draudzes prāvests, literāts un mākslas vērtību krājēis ANTONS PUNCULIS (1875. 20. IV — 1919. 16. XII) un viņa māte MĀRA (dz. ZMUIDA) PUNCULE».

